

a v kombinaci se základními monografiemi a některými domácími úvody do disciplíny představuje jednu z alternativ k serióznímu seznámení se s oborem.

Petr Janeček

Anne Cheng: DĚJINY ČÍNSKÉHO MYŠLENÍ, Praha, DharmaGaia, 2006

Je dlouho zažitým zvykem západních učenců tvrdit, že filosofie je jenom cosi evropského a že v Orientu – ať již blízkém nebo vzdáleném – nic takového jako filosofie v klasickém, tj. ponejvíce v aristotelsko-platónském (tj. metafysickém: jsoucno jako jsoucí tematizujícím) smyslu není. Autorka mohutné, veleučené, bibliografickým materiálem ohromující publikace *Dějiny čínského myšlení* zajisté tento moment zmiňuje, ale zároveň od začátku staví na zrovna tak arogantním stanovisku, že čínské myšlení je cosi speciálního (proč by ne, to přeci nikdo nepopírá), ba výjimečného, a hlavně se západním filosofickým myšlením nesouměřitelným, kdy je hned jasné, jak jsou nastaveny její preference. Proto neustále proti sobě staví vymezuje rysy západního stylu filosofického myšlení a stylu myšlení čínského, jež – podle míry vzdělanosti a odborné zběhlosti čtenáře – působí banálně, triviálně, až směšně. Směšná a nikam nevedoucí je úporná snaha autorky sdělit nám to, co je více než jasné, s čím příčetný čtenář nikdy nepolemizuje a co by ho ani ve snu nenapadlo: že nemůžeme srovnávat a přesazovat motivy čínského myšlení do terminologie a konceptuálních představ vlastních tradičnímu západnímu filosofickému myš-

lení. Vůbec není jasné, proti komu autorka čínské myšlení hájí – spíše se tak vkrádá podezření, že má nutkavou potřebu ospravedlnit bezednou tradici čínského myšlení hlavně před sebou a pro sebe samu, jež žije vykořeněna v cizině (sama jsouc čínského původu narozena ve Francii), aby se těžko identifikovala se svým původem, který je zajisté fascinující, ale o to více svazující, jelikož čínské myšlení je spolu s indickou tradicí nejdelší souvislou konceptuální tradicí v dějinách lidstva, daleko starobylější než západní tradice zakládající tradice řecko-římská. A před touto propastnou hlubinou dějin čínského myšlení jako by autorka měla ne-li strach, tak určitě bezradný osten, který však není filosofii zakládajícím údivem. Je to spíše nedůvěra, bezradnost, předsudečné a arogantní vědomí blíže nespecifikované a ničím věcně nezdůvodněné převahy čínské tradice oproti všem ostatním. Je-li pouhá starobylost a nepřerušovaná kontinuita tím, co by mělo zdůvodňovat převahu jednoho kulturně-dějinného konceptu lidství nad ostatními a vůči ostatním, pak může západní čtenář nad sdělením a výkladem publikace zrovna tak nezdůvodněně a arogantně ohrnout nos.

Tak jako tak se ovšem v případě této učené publikace, jež je pojata jako historický přehled podaný svrchovaně názorným (byť nikterak banalizujícím ani didaktickým) způsobem, před kterým je třeba smeknout, musí ocenit, jak autorka dokáže – chtělo by se říci „civilně“ – vylíčit základní rysy jednotlivých tradic a proudů v rámci dějinného vývoje čínského myšlení, jež paradoxně a ne právě obvykle nasazuje hned na dílo *Konfucia* (na jeho později kanonickou sbírku nazvanou *Hovory*), a nikoliv – jak by se očekávalo – na starobylou věštebnou

Knihu proměn (I-ting). Tato nikoliv banalizující názornost, jež chce ukázat právě „civilnost“, prostotu a tedy životnost, jež se dokáže týkat života každého, nikoliv jen akademického, teoretizujícího, bádajícího člověka – stojí v ostrém kontrastu s doposud jedinou opravdu zásadní, českému čtenáři přístupnou prací o dějinách čínského myšlení z pera profesora Oldřicha Krále (*Čínská filosofie. Pohled z dějin*, Lásenice: Maxima, 2005), který izoluje čínské myšlení do uzavřeného tvaru div ne čehosi mystického (tím, že výklad nasazuje právě na věštebnou *Knihu proměn* a od ní rovnou přechází k povýtce kosmologicky interpretovanému taoismu Starého Mistra *Lao zi*), v čemž se zase jiným způsobem projevuje tendence vlastní i naší autorce za každou cenu dělat z čínského myšlení cosi výjimečného, kontrastujícího, před čím máme stát snad v bezradném úžasu (jenž oproti údivu je odzbrojující, paralyzující a svazující). Naše autorka naopak čínské myšlení vyvádí z izolace a otevírá ho jako to, co vždy a neustále přitaká životu člověka na této zemi, v jeho době a spolu s ostatními lidmi.

Základní a finální intencí a tendencí čínského myšlení není teoretizování, nýbrž praktická politika. Hlavním rysem všeho čínského myšlení je totiž, že myšlení je identické s jednáním, že myšlení musí mít vždy dopad na jednání člověka ve světě, že ho má zlepšovat. Není to však nutně antropologie, jelikož člověk je jen třetím článkem mezi komplementární působností Země a Nebe, avšak bez člověka a jeho společenství svět není světem a teprve díky lidskému jednání se naplno uskutečňuje základní princip *Tao-Cesty* (ve smyslu „počátek“). Čínské myšlení tedy nesměřuje k žádnému akademismu, motivy čin-

ského myšlení nejsou jen teoretickými tématy, nýbrž vždy mají a musí mít *dopad* na konkrétní život jedince, kterému něco přináší a proměňují ho tak, aby byl lepším (ušlechtlejším) člověkem, jelikož lidství (humánnost) člověka lze neustále zvyšovat a stupňovat. Čínské myšlení je tak *transformativní gradací lidské existence ve světě*, vůči kterému se člověk nemusí, nesmí a vlastně ani nemůže vymezovat, nýbrž musí s *ním souznít*, hledět si, dbát, sledovat a respektovat patřičnost toho, kde je místo a jaká je patřičná chvíle pro lidské jednání spolu s ostatními a pro ostatní lidi.

Čínský – a přejme si, že nejen čínský – člověk nikdy není žádným subjektem, proto ani spoluexistence není nikdy jen věcně velmi pochybnou intersubjektivitou, nýbrž je smrtelníkem ustavičně – jakmile a dokud žije – *se zavčítujícím do svého žití*. Lidský život (lidství člověka) není ničím, co by bylo samo sebou, nýbrž je se tomu třeba učit, a proto lze v lidství selhat, anebo naopak dospět mistrovství, kdy prostě umíme žít tak, jako někdo umí tančit, hrát na hudební nástroj, malovat. Přitom život není instrument, který by šlo zpředmětnit, ani soubor pouček, které by šlo memorovat či si předplatit, nýbrž je to ustavičné dění soupatřičnosti s tím, co je patřičné (*Tao-počátek*), a díky čemu lze vynikat, nebo selhat: tj. být lidský, anebo naopak být barbaram, hovadám, zrudou. Není to tedy žádná exkluzivní mystika, nýbrž každodenní, a proto neustále naléhavý, každého se (do)týkající *nárok* být sebou *patřičným způsobem*. Je to tedy to nejprostší, to nejbližší, jež je však tím nejtěžším, nejnáročnějším, nejsnáze porušitelným, ignorovaným, ohroženým, zdevastovaným.

Místo neustálého chrlení stále aktuálních teoretických konceptů o člověku,

o jehož povaze jsme konec konců vždy dopředu a neustále zajištěně a bezpečně dohodnuti, nám čínské myšlení skýtá prostotu nároku neustále a tj. vytrvale a stále znovu zjišťovat, kým je člověk a jaké je jeho patričné místo na Zemi, pod Nebem, před druhými, pro druhé a s druhými lidmi. Nenechá-li se čtenář otrávit učeností předkládané publikace, jež neustále cituje nějaké akademické terciální autority, nenechá-li se čtenář ani znechutit autorčinným zbytečným zdůrazňováním odlišnosti a nadřazenosti čínské tradice – pak přeci jenom může čtenář na konci zakusit *údiv* nad tím, že se s ním – nechal-li se oslovit a dotknout *samotnou záležitostí, o kterou v čínském myšlení běží – cestou* či *na cestě* za tím, *oč* v čínském myšlení *běží*, odehrála jistá proměna, která může být jiným *počátkem* transformovaného či transformativního myšlení, ve kterém se všechny záležitosti začínou ukazovat proměněně a jinak než doposud – ve prospěch jak toho, kdo se nechal oslovit a následoval cestu toho, *oč* v myšlení *běží*, tak i všech ostatních záležitostí, jež se ukazují (znovu) jinak. K tomu je ale zapotřebí přistoupit na základní charakter čínského myšlení, že se v něm nepojednávají akademickým způsobem žádná aktuální teoretická „témata“, nýbrž *že se jim odehrává* a graduujícím způsobem transformuje *sám život*.

Aleš Novák

Jaroslav Pinkava:
F. V. PEŘINKA,
OJEDINĚLÝ BADATEL,
 Petr Pálka (editor), *Minulost a přítomnost Kroměřížska, sv. I. Muzeum Kroměřížska, Kroměříž 2004*

U málokterého současného mladého badatele se lze setkat s takovou věrností místu narození a gymnaziálních studií jako právě u Petra Pálky, historika Muzea Kroměřížska, absolventa filozofie a historie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. V roce 2004 tento angažovaný organizátor každoročních kvalitních konferencí Židé a Morava (od roku 1995) přišel s novou aktivitou: podnítil vydávání elegantních brožurek, které by zájemcům o dějiny Kroměřížska přiblížily novější historii regionu a profily jeho významných osobností.

První svazek Pálka věnoval Mgr. Ing. Jaroslavu Pinkavovi (1922–1999), místnímu významnému vlastivědnému pracovníkovi, jenž byl v roce 1967 ustaven kronikářem Kroměříže. Stručnou Pinkavovou biografii uvedl Pálka jeho monografií Františka Václava Peřinky (1878–1949). Narativně podaný Peřinkův životopis seznamuje s cestou někdejšího kroměřížského gymnazisty, berního praktikanta a kroměřížského c. k. úředníka, který po vzniku Československé republiky organizoval finanční úřady na Slovensku, k zájmu o regionální vlastivědu, zhmotněném v mnoha dílech (především Dějiny města Kroměříže, Kroměříž 1913; Kroměříž 1940 /třetí díl/; Kroměříž 1947–1950 /druhý díl/). Historika a etnologa zaujme zvláště Peřinkova slovenská anabáze, kte-

rá skončila v březnu 1939 jeho vyhnáním jako českého úředníka a zničením jím připravovaného slovníku „literární“ slovenštiny. Folklorista zpozorní při poznámkách o Peřinkově zájmu o slovenský lidový humor, který dočasně vytěsnil historické bádání. Zvláštní prostor věnoval Pinkava Peřinkově práci pro kroměřížskou kroniku (se zajímavým výňatkem o změnách názvu ulic v Kroměříži v letech 1919, za okupace a znovu v červnu 1945), počtám i ohlasům na jeho dílo a osobnost, právě tak jako komentovaným úryvkům z jeho vzpomínek na dětství, na působení na Slovensku a z jeho vlastivědného a národopisného díla, včetně půvabných anekdot o slovenských Cikánech (Dějiny města Kroměříže; Veselé putovanie po Slovensku z roku 1934). Na závěr zařadil editor Peřinkovu bibliografii.

Nadšený a pilný kronikář Jaroslav Pinkava vyšel při psaní své práce z matrik, osobních svědectví i z článků o F. V. Peřinkovi (zejména od Jindřicha Spáčila). Shromáždil obdivuhodnou sumu dat. Především zásluhou editora Petra Pálky, který odstranil archaičnost jeho způsobu vyjadřování, doplnil a opravil Peřinkovu bibliografii, se dostává čtenářům do rukou čtivý a zajímavý text, jenž může zapůsobit jako výzva k dalšímu seznámení se s Peřinkovým rozsáhlým dílem. Pálkovou zásluhou byl rozhojněn i oddíl vzpomínek na F. V. Peřinku a kvalitní reprodukce fotografií z jeho života a díla.

Blanka Soukupová

Kramářová, J. (a kol.):
(NE)BOLÍ. VZPOMÍNKY
ROMŮ NA VÁLKU A ŽIVOT
PO VÁLCE, Praha, Člověk
 v tísní, společnost při ČT o.p.s., 2005

Kniha (Ne)bolí je jakýmsi vedlejším výsledkem jednoho z projektů odškodnění romských obětí nacistického bezpráví, který probíhal v České republice v letech 2001–2002. Editoři této publikace se sami aktivně podíleli na realizaci zmíněného projektu ve společnosti Člověk v tísní, a (nejen) své zkušenosti a vyprávění jednotlivých pamětníků se pokusili zúročit v dané knize. Publikace obsahuje životní příběhy osmi romských žadatelů o odškodnění, kteří se narodili na Slovensku, kde také prožili válečné období, a dnes jsou občany České republiky. Autobiografická vyprávění jsou doplněna – kromě fotografií pamětníků a linorytů Pavly Machalíkové – úvodem zasazujícím popisované události do historického kontextu, závěrem přibližujícím realie odškodňovacího projektu, rozhovorem s editory a vysvětlivkami některých v textu používaných termínů. Jednotlivé životní příběhy jsou řazeny chronologicky podle jednotného scénáře („před válkou“, „válka“, „po válce“, v případě dvou manželských párů pak ještě subkapitolkou „společný život“).

V letech 2001–2002 probíhaly v České republice dva projekty, jejichž cílem bylo odškodnit romské oběti 2. světové války. Vedle Mezinárodní organizace pro migraci (IOM), která zprostředkovávala odškodnění v rámci Programu odškodnění romského holocaustu švýcarských bank, nabízela další možnost odškodně-